

Заветът на свети Иван Рилски

Аз, смиреният и грешният Йоан, който не е сторил никакво добро на земята, когато дойдох в тая Рилска пустиня, не намерих в нея човек, а само диви зверове и непроходими гори. Заселих се в нея сам със зверовете, без да имам нито храна, нито покрив. Небето ми беше покрив, земята постелка и билките храна. Обаче благият Бог, заради любовта на Когото всичко презрях и търпях глад и жажда, мраз, слънчев пек и телесна голота, не ме остави, но като благоутробен и чедолюбив баща награди цялото мое лишение с изобилие. Какво да въздам на Господа за всичко, което ми даде. Много са благодеянията Му към мене, тъй като погледна от Своите свети височини към моето смирение и ми даде помощ да претърпя всичко, да претърпя не аз, но силата Христова, която е у мене, защото от Него е всяко добро даване и всеки съвършен дар идва отгоре.

И сега като ви гледам събрани в Господа тук, където, както казах, по-рано човек не обитаваше, а само диви зверове, и като чувствам, че скоро ще настъпи краят на тукашния ми живот, ви оставям това мое бащинско завещание, както и плътските родители оставят на своите чеда земно наследство от сребро и злато и друго богатство, та да помните вашия, по Дух Свети, баща и да не забравяте неговото завещание.

Зная, възлюбени в Господа чеда, добре зная, че вие като новонаचेващи, още сте неукрепнали в монашеския живот. Не бойте се обаче, защото силата Божия в немощ се проявява. Ето защо намислих да ви напиша това грубо и просто мое завещание, та като го имате винаги в паметта си, да се укрепявате духом и телом в Господа и да успявате в добродетелите със страх Божий. Вярвам в моя Бог, на Когото служа от младостта си и усърдно се потрудох, вярвам, че след моето заминаване, тая пустиня, която досега беше страшна и необитаема, ще бъде населена от много пустинни граждани и над нея ще се изпълни писаното: „Чедата на неплодната са повече, отколкото у раждащата.”

Ето защо, моля ви, мои чеда, които събрах в Господа, моля ви, моя утробо, не пренебрегвайте наставленията на вашия отец, който заедно с апостола казва: „Заради вас боледувам, докато се отобрази във вас Христос.” Моля ви и ви заклевам със страшното Божие име, нищо да не разорите или да изоставите след моята смърт, но всичко, както написах, точно да изпълните, както се и обещахте пред Бога. А който престъпи или разори нещо от това, той да бъде проклет и отлъчен от Отца и Светия Дух и да няма дял със светиите, които от века са угодили на Бога, но неговият дял да бъде с ония, които са разпнали Господа на славата и с Неговия предател Иуда. Да се заличи името му от книгата на живите и да не бъде записан при праведните.

Преди всичко ви завещавам да пазите светата вяра непорочна от всякакво злословие, както приехте от светите отци, без да я примесвате с чужди и разни учения. Стойте добре и дръжте преданията, които сте чули от мене, без да се отклонявате нито надясно, нито наляво, но ходете по дадения път.

Пазете се внимателно от светските пристрастия и всякога помнете за какво сте излезли от света и защо сте презрели света и което е в света.

Най-вече се пазете от змията на сребролюбието, защото сребролюбието е корен на всяко зло според апостола. Същият го нарича второ идолослужение. Защото богатството на монаха не се състои в среброто и златото, а в съвършено нестяжание и отсичане на волята си и в голямото смирение. Не ви говоря това по своя заповед, но Христовите заповеди ви напомням. Христос говори на светите си ученици, а чрез тях и на всички, които са се отказали от света: „Не събирайте злато, нито сребро, нито мед" и пр. Златото и среброто са голям враг на монаха и като змия гризат оногова, който ги има. Ако имаме твърда надежда на Бога, Той няма да ни остави лишени от нищо, защото Сам Той говори: „Даже ако майката забравеше своите чедра, аз няма да ви забравя." И пак: „Преди всичко търсете царството Божие и неговата правда, и всичко друго ще ви се прибави." Когато в началото дойдох в пустинята, лукавият враг се опита да ме изкуси със сребролюбието: благочестивият цар ми прати много злато. Когато се отказах даже да го видя заради Господа, разбрах, че тая зла хитрост беше от дявола. Не го приех, но го върнах на царя, който го беше изпратил, като помислих в себе си така: ако исках да имам злато, сребро и други подобни, защо тогава дойдох в тая страшна и непроходима пустиня, където не намерих човек, освен диви зверове. По тоя начин се избавих от примките на лукавия изкусител, който се стараше да ме спъне с онова, от което самоволно се бях отрекъл. Заради това и вие не търсете нищо от тия неща; вашият Небесен Отец, преди да Му попросите, знае какво ви трябва.

Също така не търсете да бъдете обичани от земни царе и князе, нито да се надявате на тях, като забравяте небесния Цар, войници на Когото се записахте да бъдете, както и да воювате не против плът и кръв, но против началника на тъмата в тоя век. И пророк Иеремия ни заплашва, като казва: „Проклет да е човекът, който се надява на човек" и пр. И като изброява разни примери на зли хора, доказва, че е „благословен човек, който се надява на Господа." „Не говорете какво ще ядем или какво ще прием, или в що ще се облечем, защото всичко това езичниците търсят. Погледнете на небесните птички, че нито сеят, нито жънат, нито в житниците събират, и вашият небесен Отец ги храни. Не сте ли вие подобри от тях." Сами (без нищо) излязохте от света, не се връщайте отново нито с тяло, нито с ум, защото никой, както е казано, който сложи ръката си на ралото и гледа назад, няма да влезе в Царството Небесно. И апостолът учи: „Миналото да забравяме и към предстоящото да се стремим". Какво значи, чедра мои: „миналото да забравяме" - нищо друго, освен дълбоко да забравяме и никак да не се предаваме на всичко онова, което оставихме и презряхме заради Бога, когато излязохме от света: да се трудим в предстоящия ни подвиг, в който бяхме призовани от Подвигоположника, нашия Господ Иисус Христос, нашия преблаг Бог, Който ни удостои да понесем Неговия благ ярем, защото Неговото иго е благо и бремето Му е леко.

Както ви събра благодатта на Светия Дух в едно, тъй и вие се старайте да живеете единодушно и единомислено единодушно, като гледате само на вечното въздаяние, което Бог е приготвил на ония, които Го любяат. Общежителното пребивание е много по-полезно за монасите, отколкото уединението. Мнозина не могат да изпълняват уединения живот, но само твърде малцина, и то съвършените в монашеските подвизи. Общият живот е полезен във всичко, както и отеческите книги ни говорят и учат доста за това. Боговдъх-новеният пророк Давид го хвали, като казва: „Ето колко е хубаво и прекрасно е, кога живеят братята наедно." И друг боговдъхновен църковен песнописец прибавя: „За тия Господ обеща живот вечен." И самичък нашият благ Владика Господ Иисус Христос не говори ли със Своите пречисти уста: „Гдето двама или трима са събрани в Мое име, там съм и аз сред тях." А богоносните наши отци за уединения живот казват: „Горко на самия, защото, ако падне, няма кой да го вдигне". Ето защо, чедра, не пренебрегвайте общежителния живот, който се възхваля от Духа Светаго, чрез пророческите уста, но още повече го закрепете и бъдете като едно

тяло в Господа, имащо различни членове - едни представляват главата, която се разпорежда, други - нозете, които работят и носят, трети - другите членове на тялото, та всички да съставляват в Господа едно духовно тяло, водено и управлявано от една разумна и словесна душа (в духовен смисъл говорим) и нищо разделно да няма. И когато устроите такова пребиваване и такъв живот в Бога, тогава и Сам Той ще бъде сред вас, като ще ви управлява невидимо със Своята благодат.

Не търсете да седате на първо място и да началствате, но помнете Оня, Който е казал: „Който у вас иска да бъде най-голям, да ви бъде слуга." Избирайте си наставници и поставяйте си началници ония, които Бог ви покаже, тоест ония мъже, които от всички са засвидетелствани за духовните им подвизи, които превъзхождат всички по разум и духовни разсъждения и които могат добре и богоугодно да пасат повереното им стадо по пасището на благочестие и на животворящите Христови заповеди. За такива трябва повече да се търси указание от Бога, отколкото да се разчита на свое мнение. Ако ли пък, както казва великият наш отец и монашески наставник преподобният Ефрем Сирий, всички почнете да желаете началство и председателство и да станете игумени, наставници и учители, ще разцъфтят у вас крамоли, препирни, спорове, кавги, надпреварване, клевети, омрази, завист и други неприлични за монасите страсти. Тогава ще стане ясно, че Го няма Христа сред вас, тъй като Христос не е учител на раздори и несъгласия, но на мир и съединение. Той се моли на Бога и Отца за Своите свети ученици да бъдат едно, тоест единомислени, и не само те, но и всички, които чрез тях вярват в Него, като казва така: „Отче Свети, запази ги в Твоето име да бъдат едно, както сме и ние", и пак: „Не само за тия се моля, но и за вярващите в Мене поради думите им - всички да бъдат едно." Също така и вие бъдете едно, имайте мир в себе си, защото Христос говори на учениците си: „Мир ви оставям, Моя мир ви давам." А какъв е, чеда, тоя мир Христов? Сам Христос казва: „Аз ви давам не както светът дава." Мирът Христов превъзхожда всеки ум. Този мир е оня, за който пророкът казва: „Неговият мир няма граница." И апостолът ни учи, като казва: „Имайте святост и бъдете в мир с всички, защото без това никога не може да види Бога." Такъв, прочее, мир имайте между себе си и с голямо единомислие и разсъждение устройвайте всичко по Бога, за да не прогонвате благия наш владика Бога.

Ако ли пък се намери между вас някой, който да сее плевели, раздори и други съблазни, такъв бързо извадете вън от вашето събрание, та гангрена да не намери тлъстини според апостола и да не се разпространи злото между добрите и като горчив корен да не произрасте високо, и да направи пакост, та мнозина да се осквернят. Злият вълк да не разстрои мирното стадо Христово, защото и такива ще се явят. За тях Христос предсказва, като казва: „Трябва да дойде съблазън, но горко на света от съблазните." Ето защо, чеда, пазете се от такива и не ги допускайте да живеят между вас, но ги отстранявайте по-далеч от себе си, както пастирът отстранява краставите овци от чистото стадо.

Като живеете пък заедно заради Господа и един на другото като носите теготите, не пренебрегвайте и живеещите в уединение и скитащите се в пустините, и във вертепите, и в земните пропасти, за които не беше достоен целият свят, но им помагайте, с което можете, за да ги имате за молитвеници към Бога, защото много може да направи усърдната молитва на праведника.

Ден и нощ се поучавайте в закона Господен, често четете книгите на светите отци и се старайте да подражавате на светите наши отци: Антония, Теодосия и пр., които със своите добри дела просияха като светила в света. Здравно се придържайте о църковните правила, като не изоставяте и не пренебрегвате нищо от онова, което светите отци са установили.

Да не пренебрегвате ръководието, но в ръцете ви всякога да има работа, а в устата ви да бъде молитвата: „Господи Иисусе Христе, Сине Божий, помилуй ме, грешния." Всякога помнете в ума си смъртния час. Така правеха древните пустинни отци и не ядоха напразно своя хляб, и не само хра-

неха себе си от труда на ръцете си, но даваха и на търсещите и така не бяха излъгани в своята надежда.

„Добро е, казва апостолът, в благодат да се укрепва сърцето, а не с храна, от която не са получили полза ония, които са ходили по тоя път." Същият казва: „Пребъдвайте в братолюбието, не забравяйте страннолюбието, защото чрез него едни, без да знаят, приемаха ангели."

Новопросветени люде, утвърждавайте своя еднокръвен народ във вярата и го наставлявайте да остави глупавите езически обичаи и лоши нрави, които държи и след приемането на светата вяра. Това прави поради своето неразвитие, заради това е нужно и вразумяване.

Още много има да ви говоря, мои възлюблени чеда в Господа, но не ми е възможно всичко да ви напиша. Предавам ви на Оногова, Който е източник на всякаква премъдрост и разум и Който е истински Утешител, Светия и Животворящ Дух. Сам Той да ви умъдри, вразуми, просвети, научи и настави на всяко добро дело.

Сега ви оставям възлюбления наш брат Григорий вместо мене за наставник и началник, на когото всички сте свидетели, че е достоен да управлява добре и по Бога, и единодушно го избрахте за началник, макар той и да не искаше, но от послушание и смирение се подчини на вашата молба. После Бог ще ви посочи кого да изберете.

Аз пък отсега желая да пребъдвам в тишина и безмълвие, за да се покая за своите съгрешения и да изпрося милост от Бога. А вие винаги споменавайте в молитвите си мене, грешния ваш отец, та да намеря милост в съдния ден, тъй като не можах да направя никакво добро на земята и се страхувам от деня на съда и мъките, приготвени за грешници като мен. Божията благодат да бъде с всички вас, като ви осенява и закриля от всички злини. Амин.

Написа се в 6449 (941) година от сътворението на света, месец март, 25-и ден.

Аз, смиреният и многогрешният Йоан, първи жител на Рилската пустиня, с подписа на своята ръка потвърждавам писаното по-горе.